مطالعات محیطی هفت حصار شماره بیست و ششم/ سال هفتم/ زمستان ۱۳۹۷
صفحات ۱۸-۵

بررسی ارتباط امنیت اجتماعی و هویت معماری در کاربری‌های شهری

ملیحه تقی‌پور*، علی‌اکبر حیدری**، مرضیه فقیه‌الاسلام***

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۱۱/۲۲
تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۲/۲

چکیده

بی تردید اگر یک جامعه و حکومتی در جهت ارتقاء و حفظ امنیت خود برنیاید، در برخورد با تغییرات و تحولات مختلف، نمی‌تواند با شناخت و آگاهی، اجزا مورد نیاز را انتخاب کند. مهمترین مسأله از نظر شهروندان، وجود امنیت در سطوح مختلف شهری است که فقدان آن پیامدهای خطرناکی را به دنبال دارد. عوامل مختلفی می تواند باعث تضعیف یا ارتقاء امنیت اجتماعی شود که یکی از این عوامل هویت در معماری ایرانی است. هویت معماری از گذشته های دور با فرهنگ و زمان و مکان ما عجین شده است، بنابراین باید دید که وقتی هویت معماری به زمان اکنون آورده شود، چگونه می‌تواند باعث افزایش امنیت اجتماعی شود. در این پژوهش به بررسی ارتباط بین امنیت اجتماعی و هویت پرداخته شده است. روش تحقیق در این پژوهش به صورت ترکیبی از روش توصیفی- تحلیلی و پیمایشی (میدانی) است. چهار کاربری متفاوت با شش مکان برای توزیع پرسشنامه بین مراجعه کنندگان انتخاب گردید و نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که در کاربری های مختلف (اعم از مذهبی، فرهنگی- تجاری، اداری، اقامتی- تفریحی) هر چه از عوامل هویت ساز در مجموعه ها بیشتر استفاده شود، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد. طبق بررسی های صورت گرفته با توجه به استفاده از عوامل هویت ساز در مجموعه، بیشترین میزان امنیت در کاربری فرهنگی و کمترین میزان امنیت در کاربری اقامتی تفریحی است.

واژگان کلیدی

امنیت اجتماعی ، هویت معماری، محلات قدیم، شیراز.

* عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، ایران، Malihe_taghipour@yahoo.com
** عضو هیئت علمی دانشکده فنی مهندسی، دانشگاه یاسوج، ایران، Aliakbar_heidari@iust.ac.ir
*** دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، ایران

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.3.7]

مقدمه

امنیت[i] از جمله پدیده های مهم و از نیازها و ضرورتهای اساسی و پایه ای فرد و جامعه به شمار می‌رود که فقدان آن پیامدهای خطرناکی به دنبال دارد. امنیت و میزان آن برای کلیه نظام های سیاسی و شهروندان مهم‌ترین مسأله به شمار می آید و در همین رابطه دولت‌ها و نظام‌های سیاسی، سالانه بودجه های هنگفتی را در خصوص تامین امنیت هزینه می‌کنند. عوامل متعددی می تواند بر امنیت اجتماعی تأثیرگذار باشد و امنیت اجتماعی را تضعیف یا ارتقاء دهد که یکی از این عوامل هویت[ii] است. عواملی که می‌تواند هویت یک جامعه را تهدید کند ممکن است از تضعیف ارزشهای جمعی تا مشکلات اقتصادی و جرم و جنایت های اجتماعی تنوع داشته باشد (رحمتی، ۱۳۸۶: ۱۴). بی‌تردید اگر یک جامعه و حکومتی در جهت ارتقاء و حفظ امنیت خود برنیاید، در برخورد با تغییرات و تحولات مختلف، نمی‌تواند با شناخت و آگاهی، اجزا مورد نیاز را انتخاب و به ساختار خود، ملحق کند. به دلیل تفاوت سطح با تغییرات فوق، مغلوب می‌شود و مسلما با از هم گسستن مجموعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، جامعه مورد هجوم و تهدید قرار می‌گیرد (لرنی، ۱۳۸۳: ۱). احیای فعالیت‌ها و رویدادهای فرهنگی فرصت هایی فراهم می‌کند که موجب انگیزش برقراری شبکه اجتماعی، شناخت‌ها و روابط متقابل با افراد و اجتماعات خواهد شد (صفدری و همکاران، ۱۳۹۳، ۲۶). هم چنین حضور فعال افراد در جامعه برای فعالیت‌های اجتماعی ارتباط مستقیمی با میزان احساس امنیت اجتماعی[iii] دارد. محیط زندگی انسان تأثیر به سزایی در رفتار و هویت انسان به سمت ارزشهای پنهان در خود دارد. یکی از شیوه های بررسی هویت جامعه، توجه به عناصر فضایی و ارتباط آن با فرهنگ جامعه است (بمانیان و همکاران، ۱۳۸۹: ۵۵). هویت ازجمله مباحثی است که همواره ذهن اندیشمندان را به خود مشغول داشته است و غالبا به صورت یک مشخصه یا خصوصیتی از انسان به عنوان یک موجود اجتماعی نگریسته می‌شود و چیزی نیست که به خودی خود در جایی باشد، بلکه باید خلق شود (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۵۷). بنابراین وجود مکان‌های عمومی می تواند به ایجاد هویت برای جامعه منجر شود. سوال های اصلی که در این پژوهش مطرح می شود این است که:

۱- چه ارتباطی بین هویت و امنیت اجتماعی وجود دارد؟

۲- از منظر شهروندان شیراز، چه عواملی باعث افزایش امنیت در کاربری های مختلف می‌شود؟

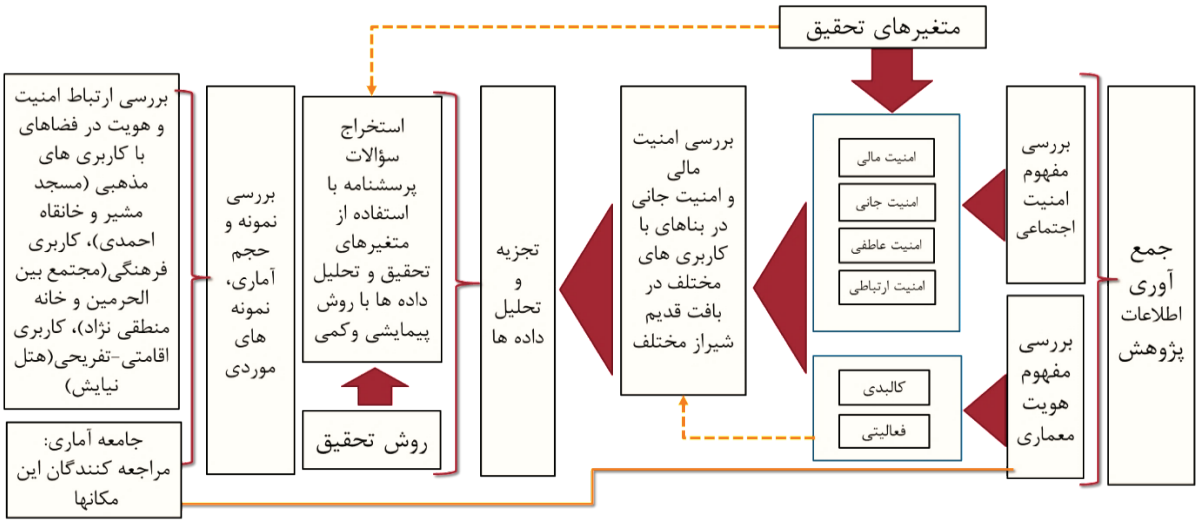
با توجه به سؤالات پژوهش، فرضیه های زیر مطرح می گردد:

۱) به نظر می‌رسد میان امنیت اجتماعی و هویت ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

۲) به نظر می‌رسد هر چه از عوامل هویت ساز در کاربری‌های مختلف بیشتر استفاده شود، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد.

روش تحقیق

برای سنجش امنیت اجتماعی از میزان ابعاد آن (امنیت مالی، امنیت جانی، بعد امنیت عاطفی، بعد امنیت ارتباطی) و برای سنجش مؤلفه‌های هویت از ابعاد مختلف آن (فرهنگ، حس مکان و زمان) برای بررسی ارتباط امنیت و هویت مورد توجه قرار گرفت. ارزیابی امنیت اجتماعی شهروندان در بافت فرسوده که در اکثر موارد از امنیت پایینی برخوردار است، از مسائل ضروری و قابل بررسی است.

تصویر ۱، ساختار پژوهش، منبع: نگارندگان

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.3.7]

احساس وجود امنیت اجتماعی برای حفظ هویت در بناهایی با کاربری های متفاوت، مانند کاربری های فرهنگی، مذهبی، اقامتی-تفریحی و... مقوله ای حائز اهمیت است. در این پژوهش ابتدا به جمع آوری اطلاعات پایه پرداخته شده است که مفاهیم امنیت اجتماعی و انواع آن، هویت و انواع آن مورد بررسی قرار گرفته است. سپس سوالات پرسشنامه با استفاده از متغیرهای تحقیق (مؤلفه های امنیت و هویت) طراحی شده است و سپس به تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده در نرم افزار SPSS پرداخته می‌شود. رویکرد حاکم بر پژوهش ترکیبی است که جمع آوری داده‌ها به صورت ترکیبی از روش توصیفی- تحلیلی و پیمایشی (میدانی) می‌باشد. برای بررسی میزان ارتباط امنیت و هویت از نظر مراجعه‌کنندگان، از طریق آزمونهای اسپیرمن و پیرسون در قالب طیف لیکرت استفاده گردید.

پیشینه پژوهش

کاظمی پور ثابت و همکاران در مقاله "سنجش نگرش جامعهٔ میزبان به گسترش آسیبهای اجتماعی ناشی از توسعهٔ گردشگری در شهر همدان" دیدگاههای جامعه شناسی آسیبهای اجتماعی را مطرح می‌کند که در تبیین خود بر نقش مهم و اساسی محیط اجتماعی تأکید می‌کنند و شکل گیری رفتارهای انحرافی را به اموری چون، ساخت اجتماعی که بر افراد جامعه احاطه دارد و شرایط و موقعیتهای اجتماعی که فرد در آنها قرار می‌گیرد و همچنین گروههایی که فرد به آنها تعلق دارد، نسبت می‌دهند. دیدگاه‌های جامعه شناختی، کجروی را محصول نیروهای اجتماعی یا فرهنگی ای معرفی می‌کنند که خارج از هر فرد خاص قرار دارد و پیش از هر کنش انحرافی وجود دارد. تبیین‌های جامعه شناختی بعه جای تأکید بر تفاوتهای فردی چنانکه در دیدگاه‌های زیست‌شناختی و روان‌شناختی وجود دارد به عوامل گروهی و اجتماعی توجه دارد، و مدعی است که نهادها و مناسبات کلی اجتماعی را باید به عنوان یک کل در نظر گرفت و رفتار انحرافی را باید در درون گروه مورد تبیین و تحلیل قرار داد (کاظمی پور ثابت و همکاران، ۱۳۹۴). قنبری و حسن‌خانی در مقاله "آسیب شناسی مراکز فرهنگی – تفریحی و مکان های گذران اوقات فراغت (مطالعهٔ موردی: شهر شاهین شهر)" درباره لزوم وجود فضاهای فرهنگی این چنین بیان می کنند که یکی از محورهای مهم زندگی انسان امروزی و شهرنشین، مسئلهٔ اوقات فراغت و نحوهٔ گذراندن آن است. فضاهای گذران اوقات فراغت از مهمترین حوزه های عملکردی در شهرها هستند که فرد در زمان فراغت از کار، برای رهایی از تنش های زندگی شهری به آنها پناه می‌برد. انجام چنین فعالیتهایی، به فضاهای متناسب خود نیاز دارد و لزوم توجه به مراکز شهری و پیش بینی فضاهای فرهنگی-تفریحی برای گذران اوقات فراغت در شهرها ضروری است. بنابراین، بررسی نیازهای انسانی، تأمین و ارتقای کیفیت ارائهٔ امکانات مورد نیاز فعالیتهای مختلف شهروندان مسأله ای مهم و قابل توجه برای طراحان و برنامه ریزان شهری است (قنبری و حسن خانی، ۱۳۹۵). دانشپور و شیری در مقاله " عناصر کالبدی کارکردی شکل دهنده به هویت بافت های تاریخی شهر ایرانی اسلامی " درباره هویتی که در معماری بافت تاریخی وجود داشته است اینطور می نویسد: بافت های تاریخی شهرهای ما، ظرافت و زیبایی و نیز روح خاص مردمی، بالاخص هویت را به نمایش می‌گذارند که طی سالیان دراز آن ها را بر طبق سنن، فرهنگ و نوع معیشت خود به وجود آورده اند. شهرها در گذشته واجد وحدت بصری بودند و با فرم هایی که به تدریج پیچیدگی بیشتری می‌یافتند، شیرازهٔ اجتماعی جوامع را به وجود می‌آورند، ولی در شهرسازی معاصر، نظم خشک مقیدی جای تنوع اجتماعی گذشته را گرفته است. بافت های تاریخی و فرهنگی شهرها آثار گرانبهایی از فرهنگ، دانش معماری و شهرسازی بومی اند و به عنوان جزئی از هویت اجتماعی هر قوم و کشوری تلقی می‌شوند. در بافتهای تاریخی به عناصر مادی یا وجه مادی فرهنگ، یا به طور مشخص آنچه که به قول مرد مشناسان فرهنگ مادی در برابر فرهنگ نامیده می‌شود (یعنی آثارمادی و عینی فرهنگ) توجه می‌شود (دانشپور و شیری، ۱۳۹۵). حبیبی در مقاله " تصویرهای ذهنی و مفهوم مکان" یادآوری انسان از مکان نوعی یادآوری خویشتن است و در اینجا تصاویر ذهنی از پیش شکل گرفته نسبت به یک مکان، آن را معنادار کرده و به آن هویت می‌بخشد. مکان زمانی معنا پیدا می‌کند که درکی حسی از آن صورت گرفته و تصویری ذهنی از خود به جای گذاشته باشد. در مجموع مکان (کالبد+فعالیت) و تصویر ذهنی که از آن باقی می ماند در شکل دادن هویت محل زندگی و انسان از مؤثرترین عوامل هستند (حبیبی، ۱۳۸۷). تکیه خواه در مقاله "بررسی آسیب شناسی پارک ها و فضاهای سبز تفریحی شهر سنندج" به تعریف جرم و پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی می‌پردازد. جرم عبارت است از عمل و کرداری که از سوی قانونگذار، ارتکاب به آن جرم شناخته می‌شود و بیانگر ناکارآمدی اقدامات کیفری و روش های سنتی است. سه عنصر را میتوان در وقوع تمامی جرایم مؤثر دانست. این سه عامل عبارتند از: مجرم، قربانی و محل وقوع جرم. با طراحی محیطی مناسب میتوان محل وقوع جرم را برای فعالیت مجرمان نامناسب ساخت و ترس از وقوع جرم برای قربانیان را کاهش داد. راه حل‌های پیشنهادی برای رفع آسیب های اجتماعی: افزایش کاربری های پارک جهت امن سازی، جهت ورودی ها در جهت حرکت به سوی فضاهای با اهمیت پارک باشد و پرهیز از ایجاد موانع بصری و... است (تکیه خواه، ۱۳۹۲). اصطاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.3.7]

"مردم، دولت ها و هراس" به کار برد. امنیت اجتماعی، تنها یکی از ابعاد امنیت است. بوزان بر این باور است که جوامع به مقولهٔ هویت، اهمیت بسیار می‌دهند. وی به طریق مشابه "ویور" چنین استلال می کند: مقولهٔ کلیدی اجتماع؛ عبارت است از آن دسته عقاید و اعمالی که افراد، آن را به عنوان اعضای آن جامعهٔ خاص معرفی می‌کنند و باز می‌شناسانند. اجتماع، درگیر هویت است و درگیر خودباوری گروه‌ها و افرادی که خود را اعضای اجتماعی می‌دانند. به عقیدهٔ بوزان، جوامع، درباره مقولهٔ هویت، بسیار اساسی برخورد می‌کنند. او استدلال می‌کند که مقولهٔ کلیدی جامعه، هویت است؛ به عبارت دیگر جوامع، متشکل از یک احساس هویت اجتماعی هستند؛ همان چیزی که به افراد و گروهها امکان می دهد خود را به عنوان جزئی از جامعه تلقی نمایند. با این تفاسیر، او بحث خود را با تأکید بر اصول نظام ارگان کیی بیان می‌کند و در ادامه، عناصر ارگان کلی امنیت اجتماعی را هویت می‌نامد و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می‌کند (Buzan, 2000: 34-41).

مبانی نظری

تعریف امنیت اجتماعی: بری بوزان امنیت اجتماعی را قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول می‌داند. در واقع او، امنیت اجتماعی را به حفظ ارزشها و هویت گروهی تقلیل می‌دهد و مقصود از آن را، چگونگی حفظ و دفاع از ارزشها و هویت‌ها می‌داند (Buzan, 2000: 86). منابع اصلی برای تأمین امنیت اجتماعی؛ شامل: هنجارهای اجتماعی یا ابزار کنترل درونی، دوست یا ابزار کنترل بیرونی و گروه‌های هویتی است. امنیت اجتماعی یکی از شاخص‌های اساسی رفاه اجتماعی است که می‌توان آن را در یک شبکه علت و معلولی، مورد بررسی و ارزیابی قرار داد؛ بدین لحاظ، امنیت اجتماعی، به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است (نویدنیا، ۱۳۸۲ :۶). در ادامه به توضیح مؤلفه های امنیت اجتماعی پرداخته می‌شود.

امنیت مالی (اقتصادی)[iv]**:** به معنای ایجاد آن چنان نظمی در اجزا و بخشهای مختلف اقتصادی جامعه است که افراد را از احساس خطر، نسبت به کمبود و فقدان لوازم و امکانات اساسی مورد نیاز خود مصون دارد و احساس امنیت جسمی و جانی برای پاسخگویان در محیط عمومی داشته باشد (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹ :۸۲).

امنیت جانی[v]**:** به معنای تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیب‌هایی است که مانع از ادامه حیات آنان شود؛ بنابراین، شرایط امنیت جانی، شرایطی است که هیچ گونه تهدیدی بر علیه جان افراد جامعه وجود نداشته باشد (همان:۸۲).

بعد امنیت عاطفی[vi]**:** شامل سهیم بودن اطرافیان در شادی ها و کمک به رفع مشکلات در گرفتاری های پاسخگویان است (نیارمی، ۱۳۹۶: ۸۱).

بعد امنیت ارتباطی[vii]**:** شامل میزان تعاملات پاسخگویان با اعضای خانواده و خویشاوندان و میزان تعاملات با دیگر افراد جامعه است (همان: ۸۱).

هویت: مفهوم هویت موضوعی چالش برانگیز است که اغلب نظریه پردازان برای تشریح آن از مفاهیم دیگری استفاده کرده اند. برخی، این مفهوم را معادل روح یا حس مکان در نظر گرفته گروهی آنرا به عنوان شخصیت فضا و برخی دیگر آنرا معادل معنای محیط و گروهی نیز هویت را به عنوان مشخصه های کالبدی اثر در نظر می گیرند. تعدادی از نظریه پردازان هویت را به عنوان زیر مجموعه معنا یا حس مکان در نظر گرفته و گروهی دیگر روح و معنای مکان را به عنوان زیر مجموعه هویت ذکر می کنند به این ترتیب می توان مفهوم هویت را معادل معنای محیط در نظر گرفت. مفهوم هویت در معماری بیانگر معنایی است که یک اثر برای مخاطب خود در بر دارد. بر این مبنا هویت در عین توجه به تاریخ، فرهنگ و گذشته، معنایی متمایز از تکرار صرف الگوهای گذشته خواهد داشت. هویت یا معنای یک اثر معماری، محصول تعامل و کنش متقابل اجتماعی میان فرد و آن اثر بوده که بر مبنای تعامل میان ویژگی های اثر و تصویر ذهنی مخاطب شکل می‌گیرد (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۳). از آن جا که تاثیرات عوامل محیطی بر زندگی انسان از روی بازتاب آنان بر سیمای محیط به صورت پیام های ارسالی قابل شناخت و تمایزند، برقراری ارتباط با محیط درجهت کشف هویت سیمای آن نیز از طریق ادراک شناخت و تصور محیط میسرخواهد بود (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۵۷).

مؤلفه‌های تعیین‌کننده هویت: جمع‌بندی دیدگاه‌های اندیشمندان در رابطه با هویت حاکی از آنست که بر خلاف نگرش سنتی به هویت به عنوان مفهومی ذاتی و ثابت، امروزه از هویت به مفهومی ساخته شده تعبیر می‌گردد که تحت تأثیر عوامل گوناگونی قرار دارد. بر این مبنا می‌توان مهم‌ترین این عوامل را فرهنگ، حس مکان و زمان معرفی کرد.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.3.7]

جدول ۱، مؤلفه های هویت، منبع: نگارندگان

ابعاد هویت	تعاریف
فرهنگ[viii]	آموس راپاپورت معمار و انسان شناسی است که با رویکرد فرهنگی و اجتماعی به محیط می نگرد وی مطالعات خود را بر اهمیت زمینه فرهنگی درشکل شهر متمرکز ساخته است.(تولایی؛۱۳۸۶ :۱۵۷) کوین لینچ معتقد است که شخص را از جامعه اش، از گذشته اش، از شبکه زندگی و زمان و فضا که همه چیز را احاطه کرده آگاه سازد. این نماها وابسته به هر فرهنگ می باشند (لینچ، ۱۳۹۰: ۱۸۱).
حس مکان[ix]	تعامل و ارتباط میان فرد و اثر معماری در بستر مکانی مشخصی شکل گرفته که بر مبنای آن یک اثر معماری بایستی قابلیت پاسخگویی به ویژگی های اقلیمی منطقه را دارا بوده و در ارتباط معنایی (هماهنگی، یا تضاد) با بافت محیط اطراف خود قرار داشته باشد (نوربرگ شولتز، ۱۳۸۷: ۱۱۲)
زمان[x]	تعامل و ارتباط میان فرد و اثر معماری در بستر زمانی مشخصی شکل گرفته که بر مبنای آن یک اثر، بایستی قابلیت پاسخگویی به نیازهای روز مخاطبین خود را داشته و در هماهنگی با تاریخ و گذشته آنها قرار داشته باشد. در نتیجه یک اثر معماری بایستی دارای تداوم معنایی با گذشته بوده و در عین حال بیانگر روح زمان خود نیز باشد (لنگ، ۱۳۹۰، ۲۸۲).

نحوه جمع آوری اطلاعات

طیق مؤلفه های جمع آوری شده از ادبیات پژوهش، مؤلفه های امنیت اجتماعی شامل مؤلفه های امنیت مالی، امنیت جانی، امنیت عاطفی و امنیت ارتباطی تقسیم بندی شده است و مؤلفه های هویت شامل مؤلفه های فرهنگ، زمان و حس مکان است. بر این اساس برای هر مؤلفه چندین سوال طراحی شده است که گویای مفاهیم این مؤلفه ها باشد تا بتوان میزان امنیت اجتماعی و ارتباط آن با هویت را در کاربری‌های مختلف سنجید.

شناخت جامعه آماری مورد مطالعه

مکان هایی که برای تحلیل در این پژوهش انتخاب شده است، در قالب کاربری‌های مختلف برای بررسی ارتباط امنیت و هویت دسته بندی شده است. فضاهای با کاربری های مذهبی (مسجد مشیر و خانقاه احمدی)، کاربری فرهنگی(مجتمع بین الحرمین و خانه سعادت)، کاربری اقامتی-تفریحی(هتل نیایش) و اداری (سازمان نوسازی و بهسازی) است.

تصویر ۲، معرفی کاربری ها، منبع نگارندگان

مسجد مشیر

این مسجد مسجد دوره قاجار در شیراز است این مسجد تاریخی دیدنی درخیابان قاآنی شمالی، در محله بازار ارامنه قرار دارد.

خانقاه احمدی

از ساختمان‌های قدیمی در محله سرباغ شیراز نزدیک به آرامگاه شاهچراغ است. سبک معماری این ساختمان به دوره قاجاریه باز می‌گردد.

مجتمع بین الحرمین

این طرح در شیراز و مشتمل بر سه زون است که شامل زون های تجاری و فرهنگی و اقامتی و اداری است.

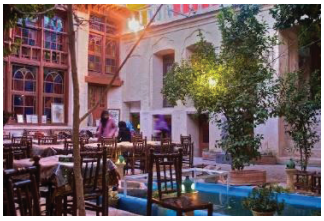
[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.3.7]

خانه سعادت

خانه سعادت مربوط بـه دوره قاجـار اسـت و در بافت قدیم شیراز، خیابان شهید دستغیب، گذر سنگ سیاه واقع شده است.

هتل نیایش

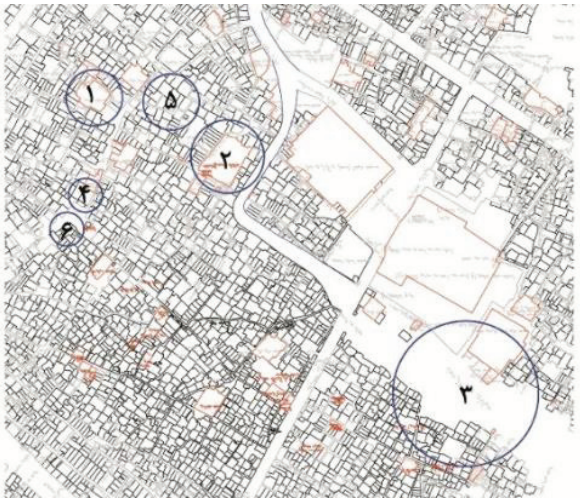
در خیابـان شـهید دسـتغیب شـیراز و کوچـه پشت مسجد ابوالفضل واقع شده است.

سازمان نوسازی و بهسازی

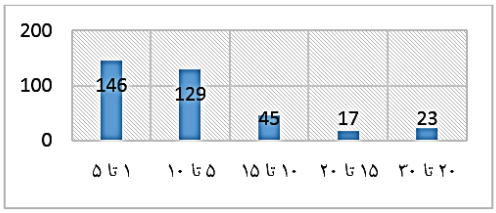
در خیابان شهید دستغیب شیراز و بعد از خانه سعادت در محله سنگ سـیاه واقـع گردیـده است.

جامعه آماری پژوهش، مراجعه کنندگان به مکانهای تعیین شده با کاربری های مختلف در محله قدیمی سنگ سیاه شیراز است. حجـم نمونـه آماری در فرمول کوکران، ۳۵۴ نفر به دست آمد، که ۶۰ پرسشنامه در هر مکان مشخص شده، تکمیل گردید. همچنین ضریب آلفای کورنبـاخ عدد ۰.۸۲ به دست آمده است که نشان دهنده ی پایایی مطلوب پرسشنامه است.

تصویر ۳، موقعیت کاربری های مختلف در نقشه، منبع: نگارندگان

۴۰.۶ ٪ از مراجعه کنندگان بین ۱ تا ۵ سال با این مکان ها آشنایی داشتند، ۳۵.۶ ٪ از افراد بـین ۱۰-۵ سـال، ۱۲.۵ ٪ از افـراد بـین ۱۰-۱۵ سال، ۴.۷ ٪ از افراد بین ۱۵-۲۰ و ۶.۴ ٪ بین ۲۰-۳۰ سال است که به این مکان ها رفت و آمد دارند.

تصویر ۴، میزان آشنایی استفاده کنندگان از کاربری ها، منبع: نگارندگان

فعالیت ها به تفکیک کاربری به صورت زیر است: در کاربری مذهبی (مسجد مشیر و خانقاه احمدی) بیشترین میزان فعالیت مراجعه کننـدگان، ۳۵.۲۹ ٪ میزان فعالیت زیاد است. در کاربری تجاری و فرهنگی (مجتمع بین الحرمین و خانه سـعادت) ۳۳.۳۳ ٪ افـراد میـزان فعالیـت کمـی داشته اند. در کاربری اقامتی-تفریحی (هتل نیایش)، ۶۰٪ از افراد فعالیت متوسط و در کاربری اداری (سازمان نوسـازی و بهسـازی)، ۳۷.۵ ٪ افراد میزان فعالیت زیادی داشته اند.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.3.7]

جدول ۲، میزان فعالیت افراد، منبع: نگارندگان

ردیف	مراکز	درصد میزان فعالیت				
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
۱	مذهبی (مسجد مشیر و خانقاه احمدی)	۱۱.۷۶	۱۷.۶۴	۲۹.۴۱	۳۵.۲۹	۵.۸۸
۲	تجاری و فرهنگی (مجتمع بین الحرمین و خانه سعادت)	۲۰.۰۲	۳۳.۳۳	۶.۶۶	۲۶.۶۶	۱۳.۳۳
۳	اقامتی-تفریحی (هتل نیایش)	۲۰	۰	۶۰	۲۰	۰
۴	اداری (سازمان نوسازی و بهسازی)	۱۲.۵	۲۵	۲۵	۳۷.۵	۰

نتایج و بحث

با توجه به نتایج به دست آمده از جداول شماره ۴ و ۵ و همچنین بررسی سوالات مربوط به مؤلفه های امنیت در مکان‌های مورد نظر از آزمون F تحلیل واریانس یک طرفه یا ANOVA ، مقدار سطح معنی داری برابر ۰/۰۰۰ است که با توجه به کوچک‌تر بودن این مقدار از ۰/۰۵ در نتیجه اختلاف معنی داری بین این مؤلفه‌ها وجود دارد. بنابراین میان امنیت اجتماعی و هویت ارتباط معنی داری وجود دارد.

جدول ۳ ، آزمون F میان مؤلفه های امنیت

آزمون F	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig
Between Groups	655.62	5	131.1	6.14	0.00

جدول ۴، آزمون F میان مؤلفه های هویت

آزمون F	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig
Between Groups	677.14	4	169.28	68.915	0.00

در جدول زیر به اندازه‌گیری تفاوت معناداری بین مکان‌های تعیین شده پرداخته شده است که برای این امر از آزمون TUKEY استفاده شده است. بین مکان‌هایی که $sig < 0.05$ دارند، تفاوت معنادار وجود دارد اما تفاوت معنادار در مکان‌های مجتمع بین الحرمین و خانقاه احمدی با دیگر مکان ها طبق جدول زیر وجود ندارد. همچنین مثبت بودن حد بالا و منفی بودن حد پایین نشان می‌دهد که اختلاف صحیحی بین مکان ها وجود دارد.

جدول ۵، اندازه گیری تفاوت معناداری ۶ مکان در آزمون TUKEY ، منبع: نگارندگان

		هتل نیایش	خانه سعادت	سازمان‌نوسازی و بهسازی	مجتمع بین‌الحرمین	مسجد مشیر	خانقاه احمدی	
هتل نیایش	رابطه معنادار باخانه سعادت و سازمان نوسازی و بهسازی	0.000	0.006	0.208	0.987	0.162	Sig.
		-6.3829	-5.4162	-4.3329	-2.9662	-4.4329	حد پایین
		-1.5505	-0.5838	0.4995	1.8662	0.3995	حد بالا
خانه سعادت	رابطه معنادار با هتل نیایش و مسجد مشیر	0.000	0.862	0.148	0.001	0.192	Sig.
		1.5505	-1.4495	-.3662	1.0005	-.4662	حد پایین
		6.3829	3.3829	4.4662	5.8329	4.3662	حد بالا
سازمان نوسازی و بهسازی	رابطه معنادار با هتل نیایش و مسجد مشیر	0.006	0.862	0.793	0.045	0.853	Sig.
		.5838	-3.3829	-1.3329	0.0338	-1.4329	حد پایین
		5.4162	1.4495	3.4995	4.8662	3.3995	حد بالا

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.3.7]

Sig.	1.000	0.585	رابطه معنادار ندارد	0.793	0.148	0.208	مجتمع بین الحرمین
حد پایین	-2.5162	-1.0495		-3.4995	-4.4662	-0.4995	
حد بالا	2.3162	3.7829		1.3329	0.3662	4.3329	
Sig.	0.507	رابطه معنادار با خانه سعادت و سازمان نوسازی و بهسازی	0.585	0.045	0.001	0.987	مسجد مشیر
حد پایین	-3.8829		-3.7829	-4.8662	-5.8329	-1.8662	
حد بالا	0.9495		1.0495	-.0338	-1.0005	2.9662	
Sig.	رابطه معنادار ندارد	0.507	1.000	0.853	0.192	0.162	خانقاه احمدی
حد پایین		-.9495	-2.3162	-3.3995	-4.3662	-0.3995	
حد بالا		3.8829	2.5162	1.4329	0.4662	4.4329	

بررسی ضریب همبستگی امنیت با مؤلفه های هویت

به منظور بررسی رابطه معناداری بین امنیت اجتماعی و مؤلفه‌های هویت از آزمون همبستگی استفاده شده است که نتـایج بـه دسـت آمـده از جدول زیر نشان می‌دهد که رابطه همبستگی بین هر سه مؤلفه‌ی هویت وجود دارد، زیرا رابطه معناداری کمتر از ۰.۰۵ است.

جدول ۶، بررسی ضریب همبستگی امنیت با مؤلفه های هویت منبع: نگارندگان

متغیر وابسته	آزمون همبستگی پیرسون: متغیرهای مستقل (مؤلفه‌های هویت)	اطلاعات آماری		جامعه آماری	تحلیل آماری
امنیت اجتماعی	فرهنگ	معناداری (sig)	0.000	۳۰۰	با توجه به sig < 0.05 و ضریب پیرسون> ۰.۰۱ رابطه معناداری برقرار است.
		ضریب پیرسون	0.322**		
	زمان	معناداری (sig)	0.000	۳۰۰	با توجه به sig < 0.05 و ضریب پیرسون> ۰.۰۱ رابطه معناداری برقرار است.
		ضریب پیرسون	0.389**		
	حس مکان	معناداری (sig)	0.000	۳۰۰	با توجه به sig < 0.05 و ضریب پیرسون> ۰.۰۱ رابطه معناداری برقرار است.
		ضریب پیرسون	0.253**		

آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه‌های امنیت ۶ مکان

براساس نتایج به دست آمده مقدار آماره کای دو برابر ۲۴.۶۲۱ و مقدار سطح معنا داری برابر ۰.۰۰۰ است که نشان دهنده وجود تفاوت معنی دار بین میانگین رتبه‌های امنیت است که بر این اساس رتبه های شاخص های مورد بررسی به ترتیب عبارتند از: امنیت مسجد مشیر، امنیت خانه سعادت، امنیت سازمان نوسازی و بهسازی، امنیت بین الحرمین، امنیت هتل نیایش، امنیت خانقاه احمدی. زیرا هرچه قدر میانگین رتبه ها کوچکتر باشد اهمیت آن متغیر بیشتر است که علت های وقوع این امر در نمودارهای میانگین برای هر کاربری به طور جداگانه بررسی گردیده است.

جدول ۷، میانگین شاخصه های امنیت، منبع: نگارندگان.

مکان	Mean Rank	مکان	Mean Rank
مسجد مشیر	3.01	خانه سعادت	3.28
خانقاه احمدی	4.28	هتل نیایش	2.93
بین الحرمین	3.88	سازمان نوسازی و بهسازی	3.62

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.3.7]

جدول ۸، آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های امنیت، منبع: نگارندگان.

Test Statistics	Friedman Test
N	60
Chi-square	24.621
Df	5
Asymp.sig.	0.000

آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های هویت بخش ۶ مکان

براساس نتایج به دست آمده مقدار آماره کای دو برابر ۸۳.۵۳۳ و مقدار سطح معناداری برابر ۰.۰۰۰ است که نشان دهنده وجود تفاوت معنی‌دار بین میانگین رتبه‌های هویت است که بر این اساس رتبه‌های شاخص‌های مورد بررسی به ترتیب عبارتند از: هویت هتل نیایش، هویت مسجد مشیر، هویت مجتمع بین الحرمیت، هویت سازمان نوسازی و بهسازی، هویت خانقاه احمدی، هویت خانه سعادت. زیرا هرچه قدر میانگین رتبه‌ها کوچکتر باشد اهمیت آن متغیر بیشتر است. در نمودارهای میانگین علت افزایش یا کاهش امنیت در کاربری ها بررسی می‌شود.

جدول ۹، میانگین شاخصه های هویت، منبع: نگارندگان.

مکان	Mean Rank	مکان	Mean Rank
مسجد مشیر	3.40	خانه سعادت	4.55
خانقاه احمدی	3.94	هتل نیایش	1.67
بین الحرمین	3.63	سازمان نوسازی و بهسازی	3.82

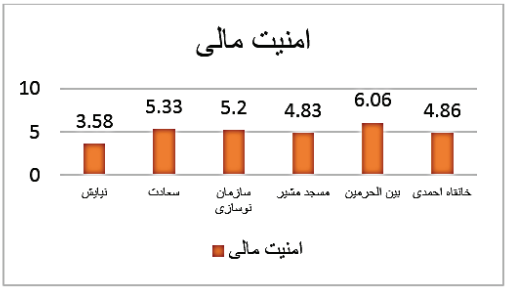
جدول ۱۰، آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های هویت، منبع: نگارندگان.

Test Statistics	Friedman Test
N	60
Chi-square	83.533
Df	5
Asymp.sig.	0.000

نمودار میانگین جهت سنجش میزان تأثیر پارامترهای امنیت و هویت

نمودارهای میانگین برای سنجش میزان تأثیر پارامترهای امنیت (شامل مؤلفه های امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت عاطفی و امنیت ارتباطی) بر هویت (شامل مؤلفه های حس مکان، زمان و فرهنگ) برای هر کدام از مکان ها مورد سنجش قرار گرفت و نتایج زیر حاصل گردید:

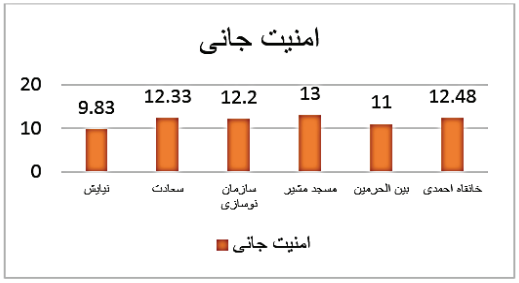
بعد امنیت مالی: امنیت جانی زیر مجموعه امنیت اجتماعی، شامل در امان ماندن اموال و دارایی های پاسخگویان در مکان های مختلف است. این مؤلفه دارای بیشترین میزان در مجتمع بین الحرمین و کمترین میزان در هتل نیایش است که می‌تواند به واسطه ی وجود عوامل هویت‌ساز در بنا موارد مختلفی از قبیل دزدی، کیف قاپی و ... کمتر اتفاق می‌افتد. بنابراین در کاربری فرهنگی میزان امنیت مالی بیشتر است. بعد از آن کاربری های اداری و مذهبی و در کاربری اقامتی تفریحی میزان امنیت مالی کمترین است.

تصویر ۵، میانگین سنجش میزان امنیت مالی ، منبع: نگارندگان

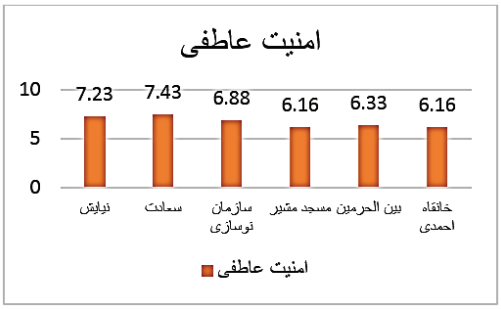
[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.3.7]

بعد امنیت جانی: امنیت مالی زیر مجموعه امنیت اجتماعی و شامل احساس امنیت جسمی و جانی پاسخوگویان در مکان های مختلف است. برای مولفه امنیت جانی بیشترین میزان در مکان های مسجد مشیر، خانقاه احمدی و پس از آن در خانه سعادت، سازمان نوسازی و بهسازی، مجتمع بین الحرمین و هتل نیایش است. بالا بودن امنیت جانی در مکان های مذهبی به دلیل وجود عوامل هویت ساز مانند عوامل زمانی، مکانی و تزئینات و همچنین رفت و آمد زیاد افراد از اقشار مختلف برای انجام آیین های مذهبی است. بنابراین بیشترین میزان امنیت مالی به ترتیب در کاربری های مذهبی، فرهنگی، اداری و اقامتی تفریحی است.

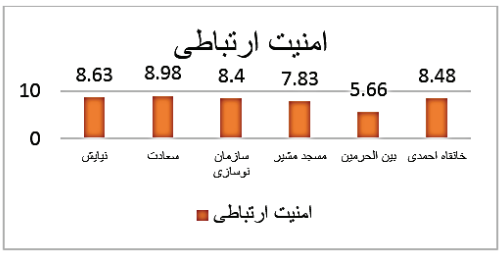
تصویر ۶، میانگین سنجش میزان امنیت جانی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت عاطفی: امنیت عاطفی که زیر مجموعه امنیت اجتماعی و شامل سهیم بودن اطرافیان در شادی ها و کمک به رفع مشکلات در گرفتاری های پاسخگویان در مکان های مختلف است. در مکان های زیر به ترتیب از بیشترین تا کمترین میزان امنیت عاطفی از نظر شهروندان بوده است: خانه سعادت، هتل نیایش، سازمان نوسازی و بهسازی، مجتمع بین الحرمین و مکان های مذهبی شامل مسجد مشیر و خانقاه احمدی که کمترین میزان امنیت عاطفی را دارا هستند. علت این امر می تواند مربوط به عامل هویت ساز زمان باشد که مردم با یکدیگر برای رفع مشکلات یکدیگر اقدام می‌کنند که این امر در مکانهای فرهنگی بیشتر اتفاق افتاده است تا مکان‌های مذهبی. بنابر این کاربری فرهنگی از بیشترین میزان امنیت عاطفی و بعد از آن کاربری های اقامتی–تفریحی، اداری و مذهبی است.

تصویر ۷، میانگین سنجش میزان امنیت عاطفی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت ارتباطی: امنیت ارتباطی شامل میزان تعاملات پاسخگویان با نزدیکان و دیگر افراد جامعه است. میزان امنیت ارتباطی در کاربری خانه سعادت و خانقاه احمدی، مسجد مشیر، هتل نیایش و سازمان نوسازی بهسازی بیشتر است ولی در مجتمع بین الحرمین کمتر است. با توجه عدم احساس تعلق به مکان مسلم است که ارتباطات و تعاملات کمتری از سوی مردم در این مکان صورت بگیرد اما در بقیه مکان ها ارتباطات بیشتر در نتیجه امنیت ارتباطی بیشتری برقرار است. بنابراین کاربری های فرهنگی، مذهبی، اقامتی–تفریحی و اداری به ترتیب از بیشترین تا کمترین میزان امنیت ارتباطی را دارا هستند.

تصویر ۸، میانگین سنجش میزان امنیت ارتباطی، منبع: نگارندگان

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.3.7]

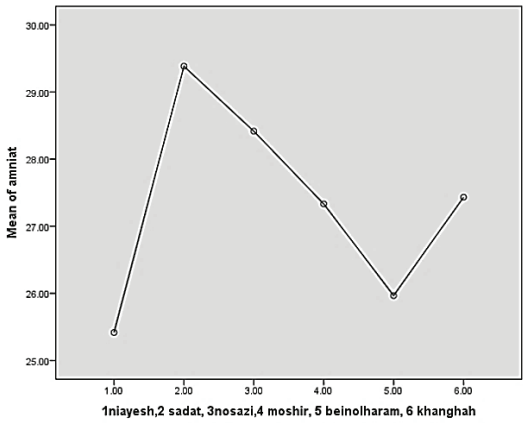
مقایسه اختلاف میانگین میان امنیت اجتماعی در ۶ مکان

برای به دست آوردن اختلاف میانگین امنیت اجتماعی در بین مکان‌های مورد نظر، از آزمون Tukey استفاده شده است که نتـایج در جـدول زیر آمده است.

جدول ۱۱، مقایسه اختلاف میانگین میان امنیت اجتماعی در ۶ مکان، منبع: نگارندگان

	جامعه آماری	امنیت	
		1	2
هتل نیایش	60	25.4167	
خانه سعادت	60		29.3833
سازمان نوسازی و بهسازی	60		28.4167
مسجد مشیر	60	27.3333	
مجتمع بین الحرمین	60	25.9667	
خانقاه احمدی	60	27.4333	
Sig.		.162	.148

با توجه به نتایج به دست آمده خانه سعادت و سازمان نوسازی و بهسازی بیشترین میزان امنیت را دارند که این در نمودار زیر نیز مشهود است. در این نمودار میزان امنیت در هر یک از کاربری ها نشان داده شده است که این امر با عوامل هویت ساز رابطه مستقیم دارد.

تصویر ۹، ارتباط میانگین مؤلفه های امنیت و هویت ساز در کاربری های مختلف، منبع: نگارندگان

مقایسه اختلاف میانگین فرهنگ، زمان، مکان

برای به دست آوردن اختلاف معناداری بین مؤلفه های هویت، از آزمون Tukey استفاده شده است که نتایج در جدول زیر آمده است.

جدول ۱۲، مقایسه اختلاف میانگین فرهنگ، زمان، مکان، منبع: نگارندگان

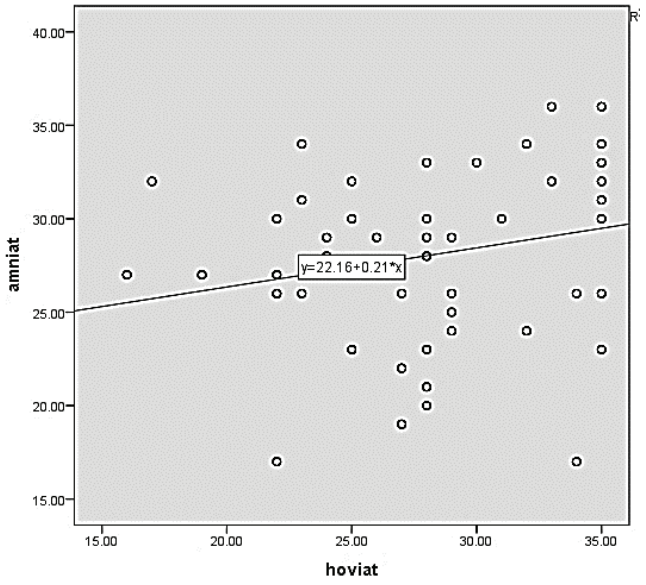
	جامعه	فرهنگ			زمان			مکان		
	آماری	1	2	3	1	2	3	1	2	3
هتل نیایش	60		13.100				8.616			8.650
خانه سعادت	60			13.833			8.950			8.533
سازمان نوسازی و بهسازی	60		12.916			7.350			7.3667	
مسجد مشیر	60		13.500				8.500			8.500
مجتمع بین الحرمین	60	9.666			5.616			5.433		
خانقاه احمدی	60		12.310			7.350			7.600	
Sig.		1.000	0.250	0.080	1.000	1.000	0.576	1.000	1.000	0.993

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.3.7]

در مؤلفه فرهنگ، خانه سعادت، در مؤلفه زمان هتل نیایش، خانه سعادت و مسجد مشیر و در مؤلفه مکان، هتل نیایش، خانه سعادت و مسجد مشیر بیشترین رتبه را به دست آورده‌اند.

نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی ارتباط بین امنیت اجتماعی و هویت معماری در کاربری های مختلف شهری میان مراجعه کنندگان به این مکان ها در محلات قدیم شهر شیراز بوده است. با توجه به اینکه برای سنجش این ارتباط از پرسشنامه محقق ساخته برای ابعاد مختلف امنیت اجتماعی و هویت معماری استفاده شده است، داده ها تحلیل گردید و نمودارهای همبستگی جهت بررسی تأثیر امنیت اجتماعی بر هویت برای هر کدام از کاربری ها مشخص گردید که نتایج آن بدین شرح است: در مراکز مذهبی با افزایش میزان هویت مجموعه، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد که در مناطق مذهبی کاملا منطقی است. در کاربری فرهنگی، خانه سعادت به دلیل افزایش استفاده از عوامل هویت ساز مانند حس دلبستگی به مکان، از امنیت بالایی برخوردار است. ولی در مجتمع بین الحرمین، به دلیل عدم وجود حس دلبستگی به مکان، میزان امنیت کاهش یافته است. از نظر استفاده کنندگان در کاربری اقامتی تفریحی میزان امنیت مجموعه کاهش می‌یابد که با توجه به وجود عوامل هویت ساز در این مکان مانند تزئینات و حس دلبستگی به مکان و ارتباط با زمان، به دلیل موقعیت مکانی آن، از امنیت کمتری برخوردار است. در کاربری اداری نیز به دلیل استفاده از عوامل هویت ساز، میزان امنیت آن نیز افزایش می‌یابد. طبق بررسی های انجام شده بیشترین میزان امنیت را خانه سعادت و کمترین مربوط به بین الحرمین بوده است که خانه سعادت به دلیل دارا بودن عوامل هویت ساز در بنا همچون ارتباط با مکان، زمان و دارا بودن تزئینات مختلف در کالبد بنا، دارای بیشترین میزان امنیت است و مجتمع بین الحرمین به دلیل عدم احساس تعلق استفاده کنندگان نسبت به این بنا و جدید بودن آن، افراد احساس امنیت کمتری داشتند. نمودار زیر نیز ارتباط بین امنیت و هویت در کاربریهای مورد بررسی به طور کلی بررسی می‌کند. با توجه به رشد صعودی نمودار هر چه میزان عوامل هویت ساز در بنا بیشتر باشد، میزان امنیت نیز افزایش می‌یابد.

تصویر ۱۰، نمودار همبستگی کلی بین مؤلفه های امنیت و هویت معماری، منبع: نگارندگان.

امنیت، مقوله ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت اجتماعی در جامعه اختصاص می‌دهند. همچنان که مازلو در سلسله مراتب نیازها نشان داد که ارضای نیازهای ایمنی پس از نیازهای فیزیولوژی انسان قرار دارد و تا زمانی که فرد احساس امنیت نداشته باشد، آسیب های اجتماعی افزایش می‌یابد. در سایه ی وجود مکانی با هویت، می توان امنیت اجتماعی را افزایش داد. به عبارتی دیگر هر چه میزان هویت مکانی، هویت زمانی و هویت فرهنگی در بناهای مختلف بیشتر باشد، میزان امنیت اجتماعی نیز بیشتر می‌شود. در ادامه راهکارهایی در جهت بهبود امنیت اجتماعی با استفاده از هویت معماری، ارائه می‌شود.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.3.7]

تصویر ۱۱، راهکار طراحی برای افزایش امنیت اجتماعی، منبع: نگارندگان.

با توجه به موارد فوق باید ذکر کرد که با استفاده از عوامل هویت ساز در معماری مانند: هویت مکان، زمان و فرهنگ که همگی در بناهای سنتی و اغلب مدرن رعایت شده است و استفاده از مکان‌ها و افزایش ارتباطات اجتماعی و برقراری تعاملات اجتماعی در سطح شهر و به خصوص محلات قدیم شهری در این مکان ها که این دارای ویژگی‌های هویتی باشد، می تواند در جهت افزایش امنیت اجتماعی مؤثر باشد. طراحی متناسب با ویژگی های هویتی در بنا برای بناهای مدرن و برنامه ریزی مناسب برای بناهای سنتی که از گذشته به میراث رسیده است در جهت حفظ خاطره های جمعی و افزایش امنیت اجتماعی مؤثر است. همچنین ایجاد فضاهای باز شهری با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی محلات، می تواند به افزایش امنیت روانی و اجتماعی به خصوص برای خانم ها و کودکان که از قشر آسیب پذیر جامعه هستند، منجر شود.

پی نوشت‌ها

[i] SECURITY
[ii] IDENTITY
[iii] SOCIAL SECURITY
[iv] ECONOMIC SECURITY
[v] LIFE SECURITY
[vi] EMOTIONAL SECURITY
[vii] COMMUNICATION SECURITY
[viii] CULTURE
[ix] SENSE OF PLACE
[x] PERIOD

فهرست منابع

- اردشیری، م.، و معماریان،غ.(۱۳۸۹). هویت شهری شیراز. شیراز، انتشارات نوید.
- بمانیان، م.، و غلامی رستم.، ن.، و رحمت پناه.،ن. (۱۳۸۹). عناصر هویت‌ساز در معماری سنتی خانه‌های ایرانی (نمونه موردی خانه رسولیان یزد). دو فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات هنر اسلامی، شماره سیزدهم، ص ۵۵-۶۸.
- تکیه خواه، ج.، و ورمزیار، م.، و رحمانی، ش.، و مجردی،ح. (۱۳۹۲). بررسی آسیب شناسی پارک ها و فضاهای سبز تفریحی شهر سنندج، پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال دوم، شماره پیاپی6 ، شماره دوم، ص ۱۳۱-۱۴۴.
- تولایی، ن.(۱۳۸۶). شکل شهر منسجم. تهران، امیر کبیر.
- حبیب، ف.،و نادری، م.، و و فروزان گهر، ح.(۱۳۸۷) .پرسمان تبعی در گفتمان کالبد شهر و هویت. هویت شهر، ش۲، ۱۳-۲۳.
- حبیبی، ر. (۱۳۸۷). تصویرهای ذهنی و مفهوم مکان. نشریه هنرهای زیبا، شماره ۳۵، ص ۳۹-۵۰.
- سرمد، ز.، و بازرگان، ع.، و حجازی، ا. (۱۳۹۲). روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران، انتشارات آگه.
- سلماسی، س.، وکریمی فرد، ل. (۱۳۹۴). تبیین معیارهای طراحی فضاهای فرهنگی با رویکرد پایداری اجتماعی و پویایی فضایی، مورد پژوهی: فرهنگسراهای شهر تهران. فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت شهری، شماره ۲۹، ص ۲۳۶-۲۶۱.
- شولتز، د. (۱۳۷۸). نظریه های شخصیت. یحیی سید محمدی، مترجم، تهران: نشر هما.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.7.26.3.7]

- شهبازی چگنی، ب.، و دادخواه، ک.، و معینی، م. (۱۳۹۳). بررسی نقش الگوهای هویت پرداز در هویت معماری معاصر ایران. نشریه علمی- پژوهشی مطالعات تطبیقی هنر، ص ۱۱۳ تا ۱۲۲.
- صفدری، س.، و پورجعفر، م.، و رنجبر، ا. (۱۳۹۳). بازآفرینی فرهنگ مبنا زمینه ساز ارتقاء تعاملات فرهنگی (نمونهٔ موردی: بافت تاریخی شهر مشهد). فصلنامه علمی - پژوهشی هفت شهر، شماره ۴۷-۴۸، ص ۲۵-۳۹.
- فلاحت، م.، و کلامی، م.(۱۳۸۷). تأثیر فضاهای باز شهری بر کیفیت گذران اوقات فراغت شهروندان. فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۲، ۸۵- ۹۷.
- فیروزی، م.، و مدانلوجویباری.، م.(۱۳۹۶). واکاوی آسیبهای اجتماعی در محلات فرسوده شهری، نمونه موردی :منطقهٔ سه شهر ساری. مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان سال هفتم، شماره مسلسل بیست و چهارم، ص ۴۷-۶۰.
- قنبری، ی.، و حسن خانی،ب. (۱۳۹۵). آسیب شناسی مراکز فرهنگی - تفریحی و مکان های گذران اوقات فراغت (مطالعهٔ موردی: شهر شاهین شهر). نشریه مطالعات نواحی شهری دانشگاه شهید باهنر کرمان، سال سوم، شماره۱ پیاپی۶، ص ۱۱۷- ۱۳۴.
- کارمونا، م.، و هیت، ت.، و استیون تیسدل، ت.(۱۳۹۱). مکان های عمومی، فضاهای شهری. ابعاد گوناگون طراحی شهری، ترجمه قرائی و دیگران، چ دوم، انتشارات دانشگاه هنر تهران، تهران.
- کاظمی پور ثابت، ش.، و رضایی،م.، و رمضانی فر،ح. (۱۳۹۱). سنجش نگرش جامعهٔ میزبان به گسترش آسیب های اجتماعی ناشی از توسعهٔ گردشگری در شهر همدان. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دورهٔ هشتم، شمارهٔ ۱، ص ۱۵۱-۱۸۴.
- کمربیگی.، خ و رشیدی،م. (۱۳۹۴). مسئله شناسی و اولویت بندی آسیب ها و مسائل فرهنگی (مورد مطالعه :استان ایلام). فرهنگ ایلام، دوره شانزدهم شماره ۴۸ و ۴۹، ص ۱۶۵-۱۸۶.
- لرنی، م. (۱۳۸۳). آسیب شناسی امنیت. تهران، نشر پیام پویا.
- لنگ، ج.(۱۳۹۰). آفرینش نظریه معماری، نقش علوم رفتاری در طراحی محیط. علیرضا عینی فر، مترجم، تهران: دانشگاه تهران.
- لینچ، ک.(۱۳۹۰). تئوری شکل شهر. سید حسین بحرینی، مترجم، تهران :دانشگاه تهران.
- محمدی، م.، و آیت اللهی،م. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر در ارتقای اجتماع پذیری بناهای فرهنگی، بررسی موردی: فرهنگسرای فرشچیان تهران. نامه ی معماری و شهرسازی، دو فصلنامه دانشکده ی هنر، ص ۷۹-۹۶.
- مهدوی نژاد، م.،و بمانیان، م.، و خاکسار، ن(۱۳۹۰). هویت معماری؛ تبیین معنای هویت در دوره‌های پیشا مدرن، مدرن و فرامدرن. هویت شهر، ش۷، ۱۱۳-۱۲۲.
- نبوی، ع.، و همکاران. (۱۳۸۷). بررسی ارتباط احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی، مطالعه موردی: شهر اردبیل. فصل نامه مطالعات امنیت اجتماعی، تهران، شماره ۲۱، ۱۱-۲۸.
- نورائی، م.(۱۳۹۳).تحلیلی بر تأثیرات متقابل هویت فرهنگی و تغییرات جامعه، جامعه پژوهی فرهنگی. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال پنجم، شمارهٔ اول، ص ۱۱۳-۱۲۱.
- نویدنیا، م. (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی. تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره اول.
- Buzan , Barry (2000) security studies: beyond strategy, Retrieved 2011/19/07, from www. yorku. Ca/dmatimer/ security studies. Htm stadies. Htm

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.7.26.3.7]